

CAPITOLUL 2

Contabilitatea stocurilor, producției în curs de execuție și relațiilor de decontare cu terții

2.12. Delimitări și structuri privind datoriile și creanțele

2.13. Particularitățile evaluării datoriilor și creanțelor

2.14. Contabilitatea decontărilor cu furnizorii și clienții

2.15. Contabilitatea decontărilor ocazionate de folosirea forței de muncă

2.16. Contabilitatea decontărilor cu bugetele și alte organisme publice

2.17. Contabilitatea decontărilor în cadrul grupului și cu asociații

2.18. Contabilitatea decontărilor cu debitorii și creditorii diverși

2.19. Contabilitatea operațiilor privind subvențiile, conturile de regularizare și asimilate

2.20. Contabilitatea decontărilor în cadrul unității

2.21. Contabilitatea ajustărilor pentru deprecierea creanțelor

Considerente generale

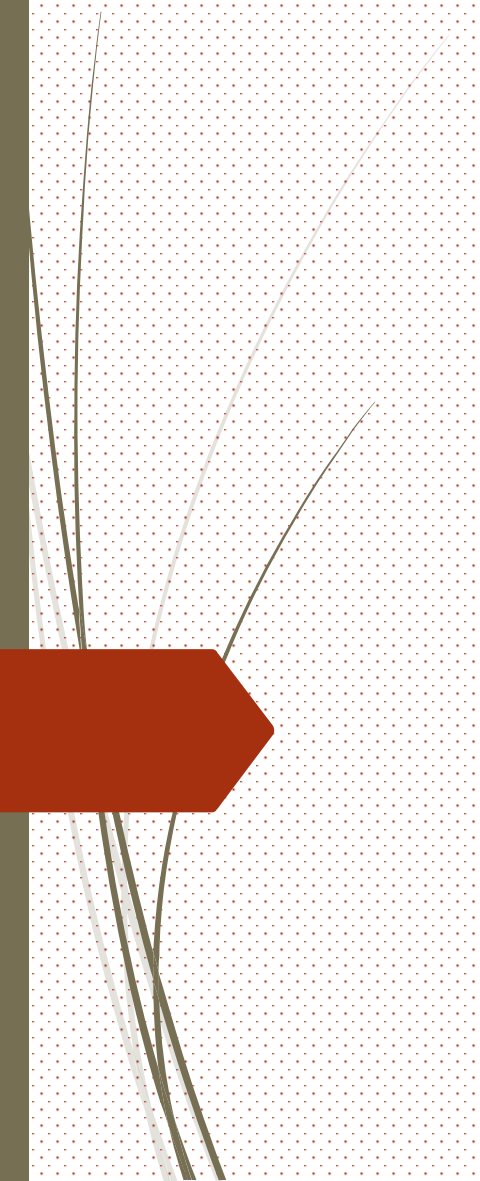
Realizarea obiectului de activitate al unei entități impune ca aceasta să intre în relații cu o multitudine de persoane fizice și juridice - **“terți”** - exemple: furnizorii, clienții, personalul, organismele de asigurări și protecție socială, bugetul statului, unitățile din cadrul grupului, asociații, diverși debitori și creditori etc.

Legăturile stabilite între întreprindere și terții săi se concretizează în *raporturi economico-juridice* - **“datorii și creanțe”**.

Contabilitatea financiară a relațiilor cu terții deține **locul central în sistemul informațional-contabil al fiecărei unități**.

Informațiile furnizate de această componentă a contabilității sunt utile, în egală măsură:

- **conducerii întreprinderii**
- **terților cu care aceasta intră în relații.**

2.12. Delimitări și structuri privind datoriile și creanțele

Delimitări și structuri privind datoriile și creanțele

Datoriile și creanțele generate de relațiile întreprinderii cu **terții** sunt reflectate, în principal, prin intermediul clasei 4 din Planul de conturi - “**Conturi de terți**”.

!!!!!! Cu ajutorul conturilor din cl. 4 nu sunt evidențiate creanțele și obligațiile generate de acordări și primiri de împrumuturi (pe termen lung sau scurt) și nici drepturile provenind din deținerea titlurilor imobilizate!!!

Sunt reflectate în cadrul acestei clase de conturi și operațiile de regularizare și decontare realizate între exercițiile financiare (a se vedea conturile 471 și 472; precum și contul 475!!!).

!!!!!! Asemenea operații apar ca urmare a aplicării principiului contabilității de angajamente și pot fi asimilate unor creanțe, respectiv datorii ale exercițiului curent față de perioadele următoare (471, 472).

Delimitări și structuri privind datoriile și creanțele

Prin noțiunea de “**datorie**” - *angajamentul asumat de o anumită persoană de a plăti o sumă de bani, de a livra un bun, de a executa o lucrare sau de a presta un serviciu.*

- O persoană fizică sau juridică care are o datorie este denumită, în general, debitor.

“**Creanța**” - *dreptul unei persoane de a pretinde unui terț plata unei sume de bani, livrarea unor bunuri, prestarea unor servicii sau execuția unei lucrări.*

- Titularul unei creanțe este denumit, în mod generic, creditor.

Clasificarea datoriilor și creanțelor (1)

a) - după natura operațiilor care stau la originea lor:

datorii/creanțe comerciale generate de aprovizionări/livrări de bunuri, lucrări și servicii sau din avansuri primite/acordate în contul unor livrări/aprovizionări ulterioare;

datorii/creanțe salariale cauzate de folosirea forței de muncă de către unități;

datorii/creanțe sociale reprezentate prin contribuții datorate/achitate în plus organismelor de asigurări sociale;

datorii/creanțe fiscale generate de impozite, taxe, contribuții și vărsăminte datorate potrivit prevederilor legale sau de sumele achitate în plus în contul acestor obligații;

datorii/creanțe financiare care au la origine operații de creditare/finanțare (altele decât primiri/acordări de împrumuturi; de exemplu: între unități și subunități, cu asociații/acționarii);

alte datorii/creanțe.

Clasificarea datoriilor și creanțelor (2)

b)- după conținutul lor economic:

- datorii față de furnizori/creanțe față de clienți, provenind din cumpărări/vânzări cu decontare ulterioară (*pe credit comercial clasic*);

-datorii față de furnizori/creanțe față de clienți, provenind din cumpărări/vânzări cu decontare ulterioară prin intermediul efectelor de comerț (*pe credit cambial*);

-datorii față de clienți/creanțe față de furnizori, din primiri/acordări de *avansuri, precum și din operații realizate cu ambalaje care circulă pe sistemul restituirii*;

-datorii/creanțe față de salariați *pentru munca prestată* de aceștia, respectiv pentru *avansuri acordate și alte sume datorate* de personal unității sau terților;

-datorii/creanțe față de *organismele de asigurări și protecție socială*;

-datorii/creanțe *față de buget sau organisme specializate*;

-datorii/creanțe *față de asociați și unități din cadrul grupului*;

-datorii/creanțe *față de alte persoane fizice sau juridice*.

2.13. Particularitățile evaluării datoriilor și creanțelor

Momentele evaluării datoriilor și creanțelor

Potrivit regulilor aplicabile entităților autohtone **evaluarea creanțelor și datoriilor** se realizează similar celorlalte elemente de active/datorii, în următoarele **momente**:

la intrarea în entitate

la inventariere și prezentarea elementelor în bilanț

cu ocazia decontării lor (la ieșirea din entitate)

Momentele evaluării datoriilor și creanțelor

I. La intrarea în entitate – valoarea nominală

Prin valoare nominală - *suma înscrisă în documentul justificativ care stă la baza înregistrării în contabilitate.*

O **particularitate** prezintă evaluarea creanțelor și datoriilor exprimate în valută, care comportă o dublă exprimare:

- în lei, la cursul de schimb în vigoare la data efectuării operațiunilor,
- în valută.

Practica economică a afacerilor a consacrat și un sistem de **reduceri** de care poate beneficia unitatea cumpărătoare în relațiile cu furnizorii săi.

Aceste reduceri sunt “destinate să “plătească” fidelitatea unui client, nerespectarea unor clauze contractuale, achitarea înainte de termen a unei datorii...”

Momentele evaluării datoriilor și creanțelor

I. La intrarea în entitate

Reducerile acordate de furnizori pot fi **comerciale** sau **financiare**.

În cadrul **reducerilor comerciale**:

Rabaturile - se acordă de către furnizor în situația *nerespectării clauzelor contractuale* referitoare la condițiile de calitate a bunurilor livrate;

Remizele - *fidelitatea clientului* – pentru o tranzacție dată;

Risturnurile - *fidelitatea clientului* – într-o perioadă dată.

Reducerile financiare - intervin doar în momentul decontării (scont de decontare) – *este acordată de un creditor pentru încasarea anticipată (înaintea termenului de decontare convenit inițial) a creanței sale.*

Momentele evaluării datoriilor și creanțelor

I. La intrarea în entitate

La determinarea și înregistrarea reducerilor trebuie avute în vedere următoarele **elemente**:

reducerile de preț trebuie consemnate *în factură*;

toate reducerile se calculează *în cascadă*, în sensul că sumele sau procentele fiecărei categorii de reducere se aplică valorii nete imediat anterioare;

ordinea de calcul a reducerilor este următoarea: *rabaturi, remize, risturnuri, sconturi*;

TVA se calculează la valoarea netă, obținută în urma determinării ultimei reduceri, indiferent de natura acesteia;

dacă reducerile comerciale sunt acordate *inițial*, deși înscrise în factură, *nu se înregistrează separat în contabilitate*;

reducerile comerciale consemnate într-o factură distinctă de cea inițială dau loc la înregistrări (*intervin conturile 709 și 609 când vânzarea și reducerea sunt tratate separat*);

reducerile financiare se reflectă întotdeauna, constituind *o cheltuială financiară* la cel care le acordă (furnizorul) și *un venit financiar* la cel care le primește (clientul).

Momentele evaluării datoriilor și creanțelor

II. La inventariere și prezentarea elementelor în bilanț

Evaluarea datoriilor și creanțelor se face la valoarea de intrare pusă de acord cu rezultatele inventarierii:

- dacă valoarea de inventar a creanțelor este inferioară celei înregistrată la intrarea în evidență, *pentru diferență se constituie o ajustare pentru depreciere*;
- în cazul datoriilor, o valoare de inventar superioară valorii de intrare determină *înregistrarea diferenței pe seama elementelor corespunzătoare de datorii*.

Pentru creanțele și datoriile *exprimate în valută*, nedecontate la sfârșitul exercițiului pot fi constatate diferențe generate de fluctuația cursului de schimb față de momentul intrării lor în evidență sau față de cursul de la sfârșitul lunii precedente

- Diferențele *nefavorabile* se înregistrează sub forma *cheltuielilor din diferențe de curs valutar*
- Diferențele *favorabile*, ca *venituri din diferențe de curs valutar*.

OMFP 1802 – avansurile în valută nu sunt actualizate (sunt considerate elemente nemonetare)

Momentele evaluării datoriilor și creanțelor

III. Cu ocazia decontării lor (la ieșirea din entitate)

Datoriile și creanțele se evaluează la nivelul *valorii de intrare*.

Diferențele de curs valutar (între cursul decontării și cel de la intrarea în evidență sau de la închiderea lunii precedente) care apar cu ocazia decontării datoriilor și creanțelor exprimate în valută *se reflectă sub forma cheltuielilor sau veniturilor financiare*:

- apar **cheltuieli** în cazul datoriilor (dacă la decontare cursul valutar este mai mare) și în cazul creanțelor (dacă la decontare cursul valutar este mai mic),
- **venituri** în situația inversă.

Dacă pentru datoriile și creanțele ieșite din evidență au fost constituite provizioane/ajustări, concomitent cu decontarea lor *provizioanele/ajustările sunt transferate la venituri*.

2.13. Contabilitatea decontărilor cu furnizorii și clienții

Decontări cu furnizorii

Cumpărările de bunuri și servicii conduc la stabilirea unor raporturi economico-juridice cu furnizorii, diferite persoane fizice și juridice din afara unității.

Dacă relațiile economice se realizează în cea mai mare parte pe credit, adică prin achitarea ulterioară a utilităților/bunurilor aprovizionate - *din momentul aprovizionării și până la plata efectivă a elementelor achiziționate unitatea cumpărătoare înregistrează obligatii față de furnizori.*

Datorii față de furnizori – criterii de structurare

a)- după natura cumpărărilor:

- datorii din cumpărări de bunuri, lucrări și servicii pentru activitatea de exploatare (401);
- datorii din cumpărări de bunuri, lucrări și servicii de natura imobilizărilor (404).

b)- după modalitatea stingerii datoriilor:

- datorii din cumpărări pe credit, achitate prin instrumente de decontare obișnuite (OP, DP);
- datorii din cumpărări pe credit care se decontează prin efecte de comerț (bilet la ordin, cec).

Decontări cu furnizorii

Dacă aprovizionările privesc *activitatea de exploatare*, obligațiile cauzate de acestea sunt reflectate prin contul de pasiv **401 “Furnizori”**;

Atunci când bunurile, lucrările și serviciile aprovizionate sunt destinate *activității investiționale* (imobilizări necorporale și corporale), obligațiile rezultate din cumpărări sunt evidențiate prin intermediul contului de pasiv **404 “Furnizori de imobilizări”**;

Decontarea între partenerii comerciali se poate realiza și prin intermediul efectelor de comerț (bilet la ordin, cec), denumite și *titluri de credit comercial sau înscrisuri cambiale*:

- dacă efectele de comerț se referă la obligații față de furnizori pentru *aprovizionări legate de exploatare*, evidența lor se asigură cu ajutorul contului de pasiv **403 “Efecte de plătit”**;
- dacă efectele de comerț se referă la obligații ce privesc *activitatea de investiții*, contul utilizat este contul de pasiv: **405 “Efecte de plătit pentru imobilizări”**;

Decontări cu furnizorii

În activitatea curentă a entităților economice apar situații în care, deși bunurile materiale au fost primite, lucrările executate și serviciile prestate, nu s-au primit facturile de la furnizori, iar *unitatea beneficiară trebuie să-și afecteze activele/cheltuielile perioadei*.

Pentru aceste situații, planul contabil general a rezervat un cont distinct (de pasiv) care să asigure evidența obligațiilor față de furnizorii de la care nu s-au primit încă facturi, **408 “Furnizori – facturi nesosite”**;

Pe lângă obligații, întreprinderile pot înregistra și *creanțe în relațiile cu furnizorii lor*. Aceste creanțe sunt generate de două categorii de operații:

- **a) Acordarea de avansuri furnizorilor (și de imobilizări);**
- **b) Primirea de la furnizor a ambalajelor care circulă pe sistemul restituirii.**

Pentru evidența creanțelor pe care cumpărătorii le înregistrează asupra furnizorilor intervine contul de activ **409 “Furnizori – debitori”**.

Decontări cu clienții

Vânzările de bunuri, lucrări și servicii conduc la stabilirea unor raporturi economico-juridice cu clienții, diferite persoane fizice și juridice din afara unității.

Dacă relațiile economice se realizează în cea mai mare parte pe credit, adică prin încasarea ulterioară a bunurilor și valorilor livrate - *din momentul livrării și până la încasarea efectivă a elementelor supuse vânzării unitatea furnizoare înregistrează creanțe față de clienți.*

Creanțe față de clienți – criterii de structurare

a)- după modalitatea lichidării creanțelor:

- ❖ creanțe din vânzări pe credit comercial, încasate prin instrumente de decontare obișnuite (OP, DÎ);
- ❖ creanțe din vânzări pe credit cambial, încasate prin efecte de comerț de tip cambial (bilet la ordin, cec);

b)- după scadența creanțelor:

- creanțe exigibile, al căror termen de decontare este precizat în documentele de livrare (411);
- creanțe neexigibile, pentru livrările la care nu s-au emis facturi, al căror termen de încasare urmează a fi precizat cu ocazia întocmirii facturii (418).

Decontări cu clienții

Dacă vânzările privesc *activitatea de exploatare*, creanțele generate de livrări sunt reflectate prin contul de activ **411 “Clienți”**;

Contul 411 “Clienți” se dezvoltă pe două conturi sintetice de gradul II, și anume: **4111 “Clienți”** și **4118 “Clienți incerți sau în litigiu”**;

Evidența drepturilor de creanță față de clienți ce urmează a se deconta prin intermediul *efectelor comerciale* se asigură cu ajutorul contului de activ **413 “Efecte de primit de la clienți”**

În contabilitatea entităților furnizoare, se folosește de asemenea un cont distinct (de activ), cu rolul de a asigura evidența *creanțelor pentru care nu s-au întocmit încă facturi*, **418 “Clienți – facturi de întocmit”**;

Pentru evidența *obligățiilor pe care entitățile furnizoare le înregistrează în relațiile cu proprii clienți* intervine contul de pasiv **419 “Clienți – creditori”** pentru evidența *avansurilor primite de la clienți*, dar și a *ambalajelor care circulă în regim de restituire livrate clienților odată cu bunurile vândute*.

Documente privind evidența decontărilor cu furnizorii și clienții

Datorii:

- **Furnizori** – datorii din operațiuni de aprovizionare cu bunuri, lucrări și servicii – **angajarea datoriilor** (*factură, aviz de însoțire*); **plata datoriilor** (*ordin de plată, cec, bilet la ordin, chitanță*);
- **Clienți** – avansuri primite (*ordin de plată, cec, bilet la ordin, chitanță, factură*)

Creante:

- **Furnizori** – avansuri acordate (*ordin de plată, cec, bilet la ordin, chitanță, factură*);
- **Clienți** – creanțe din operațiuni de livrare de bunuri, lucrări și servicii – **crearea drepturilor** (*factură, aviz de însoțire*); **încasarea drepturilor** (*ordin de plată, cec, bilet la ordin, chitanță*);

Exemple practice

– rezolvate și discutate în cadrul cursului –

Creanțe și datorii comerciale în valută

O societate “A” vinde la export mărfuri în valoare de 10.000 €, pe data de 10 noiembrie N, a căror valoare de intrare este de 30.000 lei. Decontarea se realizează prin virament bancar, pe data de 12 decembrie N. De asemenea, societatea importă pe data de 25 noiembrie N materii prime, cost de achiziție 12.000 €, pe care le achită pe 16 decembrie N. Cursurile de schimb sunt următoarele:

- 10.11.N, 1 € = 4,74 lei; 25.11. N, 1 € = 4,76 lei; 30.11. N, 1 € = 4,78 lei;
12.12. N, 1 € = 4,80 lei; 16.12. N, 1 € = 4,82 lei

Reduceri comerciale și financiare

O societate vinde mărfuri la un preț de vânzare de 15.000 lei, TVA 19% unui client, a căror valoare de intrare este de 9.000 lei. Pentru nerespectarea clauzelor contractuale, referitoare la calitate, furnizorul acordă un rabat de 5%, (pe factura de livrare), iar pentru volumul semnificativ al tranzacției acordă și o remiză de 4% (pe factură ulterioară). Clientul își achită datoria înainte de scadența prevăzută în contract, beneficiind astfel de un scont de 5%. Pentru client bunurile achiziționate sunt materii prime.

Sa se inregistreze operațiunile în contabilitatea ambilor parteneri.

Exemple practice

– rezolvate și discutate în cadrul cursului –

Avansuri aferente datoriilor și creanțelor comerciale

➤ Pe data de 07.09.N se emite o factura pentru un avans, în vederea vânzării unor bunuri de natura stocurilor, care reprezintă 30% din valoarea totală a unui contract, care este de 20.000 lei, inclusiv TVA. Decontarea avansului se realizează pe 9.09.N. Pe 12.09 are loc livrarea produselor finite, costul lor de producție fiind de 8.000 lei, iar clientul recepționează materiile prime, achitarea realizându-se pe data de 20.09.N.

Avansul este:

- a) Inscris pe o factura separată de stornare
- b) Scazut pe factura de livrare

Sa se inregistreze operațiunile în contabilitatea ambilor parteneri.

Ambalaje care circulă pe principiul restituirii

➤ O societate vinde produse finite la un preț de vânzare de 120.000 lei, TVA 19%, în ambalaje restituibile, evaluate la valoarea de 25.000 lei. Costul produselor este de 100.000 lei, iar al ambalajelor este de 20.000 lei. Clientul cumpără mărfuri în ambalaje restituibile.

După cumpărarea bunurilor. a) clientul restituie ambalajele; b) clientul nu restituie nici un ambalaj.

Sa se inregistreze operațiunile în contabilitatea ambilor parteneri.

Exemple practice

– rezolvate și discutate în cadrul cursului –

Vânzări și cumpărări fără factură

- Se recepționează de la un furnizor mărfuri evaluate la un preț de cumpărare negociat (fără TVA) de 10.000 lei, pentru care nu a sosit factura. Pentru furnizor, bunurile livrate sunt produse finite (costul produselor vândute este de 7.000 lei). Ulterior se primește factura, în condițiile în care: a) valoarea înscrisă în factură coincide cu valoarea înregistrată la recepție; b) valoarea înscrisă în factură este de 13.090, din care 2.090 reprezintă TVA.

Sa se înregistreze operațiunile în contabilitatea ambilor parteneri.